

Tussen vogels en mensen

Erik Bruinning

Verscholen in het groen op één van de mooiste plekjes van het historische vestingstadje Naarden vindt al sinds jaar en dag menige vogel een veilige haven. Vogels die vaak door menselijk toedoen in de problemen zijn geraakt en tijdelijk niet meer op eigen krachten kunnen overleven in de natuur. Van Vuurgoudhaan tot Knobbeltzwaan en alles wat daar tussenin rondfladdert. Steeds weer weet men met duizenden vogels per jaar de weg te vinden naar het 'Vogelhospitaal Naarden', zoals de opvanglocatie van de Stichting Vogelopvangcentrum Midden-Nederland in de wandelgangen wordt genoemd. De stichting heeft tot doel om inheemse wilde vogelsoorten indien nodig op te vangen, behandelen, revalideren en weer gezond uit te zetten in de natuur. Een mooi en goed doel dat helaas maar al te nodig is. Natuurlijk laten ook wij de natuur het liefst zijn gang gaan, maar ik kan u verzekeren dat het gros van de slachtoffers weinig met natuurlijke oorzaken te maken heeft.

Vijfenvijftig jaar vogelopvang

In 1957 kreeg B.J. van Ingen een ontheffing voor het ringen van vogels. Kort daarna moest een gewond geraakte vogel mee naar huis om daar verzorgd te worden. Na verloop van tijd stond de trap tot boven aan toe vol met vogelkooitjes. Zoals dat vaak gaat in de opvangwereld, stond Barend van Ingen al snel bekend als 'de vogelopvang'. Vele burgers, maar ook politie en brandweer, wisten hem te vinden als er een vogel in nood verkeerde. Barend's passie drukte al snel een stempel op het hele gezin. De tuin, huiskamer, keuken en trap, elk plekje werd benut om de honderden vogels een plekje te bieden. De jonge eendjes zwommen in de badkuip, het gezin moest zich maar wassen aan de wastafel. Gehecht en gespalkt werd er aan de keukentafel en

het aanrecht werd gebruikt voor het wassen van de vogels of het bereiden van het voer. Uiteindelijk werd de woning te klein en kwam er toestemming om op het terrein van de Stadskwekerij Naarden een aantal volières te plaatsen. Van oude reclameborden en stukken sloophout verrees er in de loop der jaren een heus vogelasiel waar Barend van Ingen en een gedreven groepje vrijwilligers in weer en wind dag in dag uit klaar stonden om hun gevederde vrienden op te vangen. De tijd heeft niet stilgestaan. Inmiddels resten van het oude asiel nog wat ornamenten. Aan de Karnemelksloot in Naarden staat tegenwoordig een prachtige vogelopvang, voorzien van een moderne behandelkamer, een ziekenboeg, couveuseruimte, ontvangstruimte en zelfs een ruimte voor kwetsbare Rode Lijstsoorten. Het

Een volière voor steltlopers.

Een uitwenkooi met Grote Lijster, Merels en Spreeuw.

huidige vogelhospitaal voldoet aan alle kwaliteitseisen die het ministerie van Economische Zaken daaraan stelt. Tegenwoordig vangen we er jaarlijks bijna vijfduizend beschermde wilde inheemse vogels op. Met trots kunnen we zeggen dat we tot de top van de Nederlandse opvangcentra behoren.

Het vogelvirus

Ik hoef u natuurlijk niet te overtuigen van het plezier dat we beleven aan onze vliegende vrienden. Vogels zijn immers heel fascinerend. Voor ik met het werken in het Vogelhospitaal Naarden begon kon ik nog geen mus van een reiger onderscheiden. Nog steeds heb ik moeite om in het veld vogels van elkaar te onderscheiden, maar mijn kennis is wel uitgebreider dan voorheen. Het mooie vind ik dat ik nu beseft dat ik vroeger wel keek, maar nooit echt gezien heb. Nu ik dagelijks vele uren tussen vogels en vogelaars doorbreng vallen me kleine dingen aan de vogels op. Zo krijgen de Kauwen en Zwarte Kraaien het stevast voor elkaar om de kooi van binnenuit op de knip te doen. Aan de Houtduiven kan

ik zien of er een roofvogel in de buurt is. Het is eigenlijk bijzonder om te zien hoeveel informatie als een soort 'blauwdruk' aanwezig is bij de vogels. Zonder enige vorm van les weten ze een nest te bouwen, weten ze wat wel en niet eetbaar is en wat de meeste voedingswaarde bevat. Vogels vliegen zonder hulp van de ouders duizenden kilometers naar hun overwinteringsgebieden. Zoiets is toch voor ons mensen bijna niet te begrijpen. Ik beseft dagelijks hoe weinig we eigenlijk nog maar weten van onze gevederde vrienden.

Een beetje gek zijn helpt

Mijn deeltijdbaan als beheerder van het vogelhospitaal is een deel van mijn leven geworden en ook mijn gezin is deel van het hospitaal geworden. Nog iedere morgen stap ik met plezier in de auto om naar het hospitaal te gaan. Aangekomen op het mooiste plekje van Nederland word ik stevast begroet door de 'huisvogels' die het jaar rond hun kostje bij elkaar scharrelen op het terrein van het vogelhospitaal. Ik steek de sleutel in het slot van de voordeur en vanaf het dak hoor ik een aanhoudend 'kekkekkek', zonder na te denken roep ik 'môgge Mekker'. Mekker is een Blauwe Reiger die al meer dan twintig jaar vaste gast is bij het vogelhospitaal. Met zijn bedelend gemekker lukt het hem om dagelijks een paar visjes los te peuten bij onze vrijwilligers en ik ben ervan overtuigd dat hij het nog vele tientallen jaren op deze manier kan volhouden. Tussen de kooien door lopen drie boerenkwakertjes luid snaterend voor me uit, voor zover ik weet zijn ook deze drie al jaren iedere dag te vinden op

Overzicht van het complex van het Vogelhospitaal langs de Karnemelksesloot te Naarden. Bron: Archief CIV, Den Oever.

Onderzoek van een mees.
Foto: Else van Luxzenburg.

het hospitaal. Direct na binnenkomst loop ik een rondje langs de vijftien uitwenkooien en inspecteer de daarin aanwezige vogels. Bij kooi 11 aangekomen maak ik ook weer even een praatje met 'Iwan'. Zij is een vrouwelijke Amerikaanse Rosse Ruigpootbuizerd of Koningsbuizerd *Buteo regalis* die al verscheidene jaren bij ons verblijft. Zij werd als huisdier gehouden en mag nu haar jaren volmaken in één van onze ruime verblijven. Ik vermoed dat ze al tienduizend keer op de foto is gegaan en ze is daarmee waarschijnlijk één van de bekendste vogels van Nederland.

Een Bosuil met gebroken poot.
Foto: Else van Luxzenburg.

In tegenstelling tot de duizenden wilde vogels die ons vogelhospitaal bezoeken, heeft Iwan ook zo haar aandacht nodig. Ze is en blijft immers een huisdier en geniet van de aandacht die we haar geven.

Inmiddels krijgt u vast het idee dat deze beheerder ze regelmatig 'ziet vliegen', eerlijk is eerlijk een beetje gek zijn helpt absoluut mee. Op een doorsnee dag verblijven er zo'n twee- à driehonderd vogels in het Vogelhospitaal Naarden, in de drukke seizoenen kan

Iwan, een in beslag genomen Rosse Ruigpootbuizerd *Buteo regalis*, ook wel Koningsbuizerd genoemd.
Foto: Else van Luxzenburg.

dit oplopen tot bijna achthonderd stuks. Van een hobby is al lang geen sprake meer, het vogelhospitaal is een bedrijf geworden waar een team van vrijwilligers zich dagelijks met veel liefde inzet voor onze vogels. Behalve aan de zorg voor vogels wordt ook veel tijd en aandacht besteed aan het opleiden van stagiaires, die een opleiding eco & wildlife of dierverzorging volgen. We geven lezingen op scholen en we delen onze liefde voor vogels met iedereen die een luisterend oor biedt. Jaarlijks moeten tienduizenden kilo's voer worden ingekocht en een scala aan schoonmaakmiddelen, medische benodigdheden en medicijnen.

Krooneend in de Karnemelksloot.
Foto: Else van Luxzenburg.

Een vogel eet brood

Wanneer je denkt dat je alles wel gezien hebt, blijkt al snel het tegendeel. Vogels worden bijna altijd in een doosje of vervoerskist binnengebracht. Pas wanneer het doosje opengaat weet je wat er in zit, soms ook niet. Houtduiven, Merels en Huismussen vormen het grootste deel van de aangebrachte vogels, maar soms moeten ook wij ons wel eens even achter de oren krabben bij het bepalen van de soort. Zeker bij de juveniele of ruiende vogels is het soms een flinke klus om de juiste naam bij het diertje te vinden. Op andere momenten

kan het direct overduidelijk zijn. Dat was bijvoorbeeld het geval bij een Wielewaal die we deze zomer binnenkregen. Onwetende burgers en ambulancechauffeurs zorgen met regelmaat voor een stiekeme glimlach van ons bij het in ontvangst nemen van de vondst. Jonge Houtduiven die worden gebracht bijvoorbeeld, worden door de vinders vaak aangezien voor jonge roofvogels. We krijgen ook zeer

zeldzame soorten, die pas op naam kunnen worden gebracht nadat uitgebreid gezocht is in een vogelgids. Wat opvalt, is dat mensen bij een onbekende vogel daar met regelmaat een zeldzaamheid in zien. Blijkbaar is iets wat je nog niet kent per definitie een zeldzaamheid.

Ook zo'n voorbeeld van typisch menselijk aangeleerd gedrag is het voeren van brood aan vogels. Regelmatig krijgen we hier roofvogels, uilen of spechten binnen. Vaak ligt daar dan een heerlijke snee brood bij en dan krijgen wij opmerkingen dat er nog niet van is gegeten. Men verbaast zich erover dat deze vogels niet naar het brood omkijken.

Mekker, de Blauwe Reiger die al tientallen jaren op het rond het Vogelhospitaal verblijft.
Foto: Else van Luxzenburg.

Deel van de nieuwe ziekenboeg.
Foto: Else van Luxzenburg.

De dierentransportambulance wordt vooral gebruikt wanneer dieren uitgezet worden en voor transporten. Ook de regionale dierenambulance levert regelmatig vogels aan.
Foto: Else van Luxzenburg.

Jonge vogels moeten blijkbaar ook altijd melk drinken. Dat is althans vaak de gedachte: jonge dieren hebben melk nodig! Hebt u echter wel eens een vogel zijn jongen de borst zien geven? Ook hier ligt voor ons een uitgelezen kans om educatie te geven en mensen bewuster te maken van het leven om hen heen.

Niets is mooier dan...

Over de zin of onzin van het opvangen van wilde dieren kunnen we een boekwerk schrijven. Onze visie is dat het noodzakelijk en zinnig werk is. Gezien het aantal soorten van de Rode Lijst die we jaarlijks weer de vrijheid kunnen schenken, dragen wij actief bij aan het creëren van kansen voor deze soorten die het toch al moeilijk hebben. Roerdompen zijn 's winters eerder regelmaat dan uitzondering in de opvang en ook IJsvogels zien we hier vaker dan we zouden willen. Hoogtepunten dit jaar waren een Velduil, Draaihals, Grote Lijster, Wielewaal en een Noordse Stormvogel. Van alle binnengebrachte vogels kunnen we ruim zestig procent weer uitzetten in de vrije natuur. Een deel van de vogels overlijdt tijdens het verblijf en ongeveer tien procent moeten we helaas laten inslapen omdat zij niet meer te behandelen zijn. Het weer uitzetten is onze motivatie, niets is mooier dan een weer gezonde vogel zijn vleugels te zien uitslaan en moeiteloos door het luchtruim te zien

Boomvalk in een uitwenkooi.
Foto: Else van Luxzenburg.

vliegen. Een vogel die misschien wel enkele weken daarvoor met een gebroken vleugel in het vogelhospitaal was binnengebracht.

■ E. Bruinning, beheerder Vogelopvangcentrum Midden-Nederland, Burgemeester J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden, e-mail: info@vogelasiel.nl. Website: <http://www.vogelasiel.nl>.